

Onderwerp

Regioprogramma Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid

Opsteller	Pieter Hermans	Behandeldatum	5 december 2023
Programma	Cultuur en Cultureel erfgoed	Status	Openbaar
Portefeuillehouders	H.M.F. Bruls en T.F.A. van Elferen		

Advies

1. Het regioprogramma Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid voor 2024 en 2025 vast te stellen.
2. De brief aan de raad over het regioprogramma Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid vast te stellen.

Aanleiding

In 2024 en 2025 staan we uitgebreid stil bij onze bevrijding en de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog dan 80 jaar geleden. We staan stil bij het grote leed en de vele offers die daarvoor zijn gebracht en bij de waarde van vrijheid.

Het nationale programma *80 jaar Vrijheid* start officieel in september 2024, met de herdenking van Market Garden, en eindigt in augustus 2025 met de herdenking van de capitulatie van Japan. Het regioprogramma en het provinciale programma gaan echter al op 1 januari 2024 van start zodat ook de herdenking van het bombardement op Nijmegen, dan 80 jaar geleden, in het programma kan worden opgenomen.

Provincie Gelderland heeft een subsidieregeling opgesteld voor de organisatie van regioprojecten en voor de organisatie van Groot-Gelderse Evenementen. (Free Future College & Festival is het Groot-Gelders Evenement in het Rijk van Nijmegen voor *80 jaar Vrijheid*.) Voorwaarde om subsidie aan te kunnen vragen bij de provincie is dat alle deelnemende gemeentes het regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* laten vaststellen door hun college.

Het huidige provinciale en regionale programma *Vrijheid* eindigt op 31 december 2023, aansluitend gaat vanaf 1 januari 2025 programma *80 jaar Vrijheid* van start. Aan programma *80 jaar Vrijheid* nemen, behalve gemeente Nijmegen en Berg en Dal, nu ook gemeente Wijchen, Heumen, Druten en Beuningen deel. In het regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* staan de gebeurtenissen van de Tweede Wereldoorlog centraal. We verbinden deze oorlog met de actualiteit en proberen daar zoveel mogelijk mensen bij te betrekken. We willen bewustwording creëren voor de waarde van vrijheid. In het verleden hebben we een hoge prijs betaald voor onze vrijheid. Vandaag de dag strijden en sterven nog steeds mensen in hun strijd voor vrijheid. Er wordt extra energie gestoken in het betrekken van jongeren en nieuwe Nederlanders.

Dit regioprogramma is tot stand gekomen in samenwerking met de Radboud Universiteit, het Vrijheidsmuseum Groesbeek, de Provincie Gelderland en alle deelnemende gemeentes in het Rijk van Nijmegen. Ten slotte, regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* maakt het verleden zichtbaar en beleefbaar zoals ook in de doelenboom staat beschreven en sluit het aan op de uitgangspunten van Verleden Beleefd.

Beoogde impact

Regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* verwacht een flinke maatschappelijke impact te hebben met een programmering waarin het publiek vooral deelnemer in plaats van toeschouwer zal zijn. Kernwoorden voor de activiteiten en de evenementen zijn participatief herdenken en betekenisvol beleven. Meedoen. Beleven. Ervaren.

Er kan worden deelgenomen aan activiteiten waarin wordt gereflecteerd op de Tweede Wereldoorlog, de bevrijding en de prijs die daarvoor is betaald. Activiteiten waarin mensen met elkaar in gesprek gaan over de waarde van vrijheid. In het regioprogramma beschrijven we per deelnemende gemeente de betekenisvolle momenten van de bevrijding en welke activiteiten elke gemeente daarvoor wil gaan organiseren. Voor Nijmegen staan we stil bij de twee meest bepalende momenten van de Tweede Wereldoorlog. Deze vormen de 'pijlers' van ons herdenkingsprogramma. Dat zijn:

- Het bombardement van de stad op 22 februari 1944,
- De bevrijding van Nijmegen op 20 september 1944,

De reeds bestaande herdenkingen en evenementen die voor deze gebeurtenissen worden georganiseerd, worden uitgebouwd tot grote, tot de verbeelding sprekende evenementen die aantrekkelijk zijn voor een groot publiek om aan deel te nemen. Denk hierbij aan de XXL Sunset March van 2019, de Brandgrenswandeling, maar ook de reenactment van de Waaloversteek en Free Future Festival.

Duurzaam

Regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* bouwt voort op regioprogramma *Vrijheid* (2019 -2023). De afgelopen jaren hebben we een aantal mooie activiteiten en evenementen kunnen organiseren. In veel van deze projecten werkten erfgoedinstellingen samen met culturele en maatschappelijke organisaties. Het Infocentrum WO2 speelde een belangrijke rol als verbinder tussen de partijen en ook de komende jaren wordt er weer nauw samengewerkt met het Infocentrum WO2. Daarmee hebben we een sterke ondersteuner van het programma die boven de partijen staat en die zorg draagt voor verbinding en samenhang in het regioprogramma. Daarnaast is er een regio coördinator en een projectleider *80 jaar Vrijheid* aangesteld om het programma inhoudelijk en organisatorisch in goede banen te leiden. Met het regioprogramma beogen we een impact op langere termijn. Door de ervaringen en belevingen die mensen opdoen door diverse activiteiten, tentoonstellingen en samenwerkingen. Door verbindingen te leggen tussen diverse betrokken instellingen en organisaties en door plannen te maken voor de toekomst.

Argumenten

Beslispunt 1. Vast te stellen Regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid*.

1.1 Regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* vraagt de aandacht voor de unieke en gezamenlijke WO2 geschiedenis van de regio en de stad.

1.2 Regioprogramma *Rijk van Nijmegen 80 jaar Vrijheid* draagt bij aan bewustwording van de waarde van vrijheid, democratie en rechtsstaat bij huidige generaties. Het is actueel en heeft maatschappelijke raakvlakken.

1.3 Het is gericht op een groot publiek; op bewoners en bezoekers van de stad, met extra aandacht voor jongeren en nieuwe Nederlanders; het laat ruimte voor hun ervaringen en belevingswereld.

1.4 Door verbindingen te smeden tussen erfgoedinstellingen, creatieve- en culturele instelling ontstaan er innovatieve samenwerkingen die mensen raken en waar ze niet alleen toeschouwer maar vooral ook deelnemer kunnen zijn. Er is sprake van ‘participatief herdenken’ danwel betekenisvol beleven.

1.5 Dit voorstel sluit aan op de doelstelling van de gemeente om ‘het verleden zichtbaar en beleefbaar te maken.’ (Stadsbegroting pag. 60) en op de uitgangspunten van het nieuwe beleidsprogramma Verleden Beleefd.

Beslispunt 2. Vast te stellen de brief aan de raad.

2.1 We willen de raad informeren over en meenemen in het verhaal van *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* om ook daar enthousiasme en draagvlak voor het regioprogramma van *80 jaar Vrijheid* te creëren.

Kanttelingen

Er zijn geen kanttelingen.

Financiën

Jaar	Inzet middelen Gemeente Nijmegen	Inzet middelen Provincie Gelderland	Begroting <i>80 jaar Vrijheid</i> Nijmegen
2024	•Reguliere middelen programma Vrijheid: € 220 K. • Aanvullende claim: € 300 K. Totaal 2024: € 520.000,-	•Programma <i>80 jaar Vrijheid</i> ‘24-’25 : € 450 K. voor gehele regio. Daarvan wordt €250 K. ingezet voor activiteiten in Nijmegen. •Free Future / GGE € 250 K.	•Regioprogramma Nijmegen: € 777 K. •Free Future / GGE: € 500 K.
2025	•Reguliere middelen programma Vrijheid: € 220 K. •Aanvullende claim: € 200 K. Totaal 2025: € 420 K.		
Tot.	€ 940 K.	€ 500 K.	1277 K.

De provincie Gelderland stelt € 450.000,- beschikbaar voor regioprojecten in het Rijk van Nijmegen. Daarvan zal € 250 K. worden ingezet voor activiteiten in de gemeente Nijmegen. Provincie Gelderland stelt tevens nog eens € 250 K. voor de organisatie van Free Future College & Festival dat door Gedeputeerde Staten is aangewezen als Groot Gelders Evenement (GGE). Wij co financieren deze bedragen om op die manier tot een krachtig programma voor *80 jaar Vrijheid* te komen.

In de claim van het college is voor 2024 € 300.000,- toegekend en voor 2025 € 200.000,- . Dit is aanvullend op het reguliere, jaarlijkse budget van € 225.000,- voor programma Vrijheid. Daarmee hebben we een stabiele financiële basis voor een krachtig herdenkingsprogramma voor *80 jaar Vrijheid* in Nijmegen.

De voorgestelde bijdrage aan programma *80 jaar Vrijheid* komt uit bovengenoemd budget. Hierin is opgenomen:

- Cofinanciering van activiteiten en evenementen in de stad,
- Cofinanciering het Groot Gelders Evenement Free Future.
- Loonkosten projectleider *80 jaar Vrijheid*.

- Overheadkosten voor regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid*.

Vervolg

- Na vaststelling wordt het regioprogramma aangeboden aan de provincie Gelderland.
- Na vaststelling wordt een gemeentelijke subsidieregeling opgesteld voor programma *80 jaar Vrijheid*.
- Regioprogramma *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* wordt verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Deelnemende partijen werken in samenwerking met een regio coördinator en projectleider *80 jaar Vrijheid* het programma verder uit.
- Deelnemende partijen en instellingen zullen zelf ook cofinanciering gaan regelen en kijken welke andere subsidiemogelijkheden er bestaan.
- Organisatie van een bestuurlijk startmoment *Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid* in januari 2024

Bijlage(n)

1. Regioprogramma Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid
2. Brief aan de raad over regioprogramma Rijk van Nijmegen, 80 jaar Vrijheid